

JUWELIERSZAAK Wolfers

Toonbeeld van luxe

Het door Victor Horta ontworpen meubilair van de voormalige Brusselse juwelierszaak Wolfers Frères is een uitermate geraffineerd en kostbaar ensemble. Het is een uniek staaltje van de sierkunst uit het eerste kwart van de 20e eeuw. De vitrines en kasten van mahoniehout, die thans deel uitmaken van de collecties van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, in het Jubelparkmuseum, werden onlangs gerestaureerd. Vanaf eind november zal het publiek ze kunnen gaan bewonderen. We hadden een gesprek met conservator Werner Adriaenssens, de spilfiguur van dit boeiende project.

boven
Philippe Wolfers, ceintuurversiering 'Lys du Japon', 1898. Zilver, parelmoer, opaal, opaline. Collectie Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel. © MRAH.

TEKST: ANNE HUSTACHE

onder
De 'Gioconda'-tafel, verworven in september 2017 bij het Parijse veilinghuis Eyraud. Collectie Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel. © MRAH.

De in 1909 ontworpen Wolfers-winkel was het laatste grote project van Victor Horta vóór de Eerste Wereldoorlog. Het was het sluitstuk van een lange reeks

gebouwen die getuigden van zijn architecturale genie en zijn leidende rol op het gebied van de art nouveau: van het huis Tassel (1893), het huis Solvay (1895) en het huis Van Eetvelde (1898) tot het warenhuis Waucquez (1906). In zijn memoires schreef Horta dat de gebroeders Wolfers hem juist omwille van die reputatie hadden gekozen voor de bouw van hun prestigieuze zaak in de Arenbergstraat, in Brussel. In het gebouw zouden ook ateliers en kantoren worden gevestigd. De winkelrichting moest de juwelen en het zilverwerk van Wolfers optimaal tot hun recht laten komen. Bij de opening, in 1912, waren alle ingrediënten voor succes verenigd. De juwelen werden gepresenteerd in een luxueus decor, in mahoniehouten vitrines met sierlijke lijnen en bekleed met donkergroen fluweel. De juwelierszaak bleef er gevestigd, tot het gebouw in 1973 werd verkocht aan een bank. Op verzoek van de kleindochter van Philippe Wolfers werd het meubilair toen overgebracht naar de Koninklijke Musea.

Een geschikte zaal

105 jaar na de opening van de juwelierszaak in 1912 krijgen we de winkel nu opnieuw te zien, perfect nagebootst! Daarvoor werd in het Jubelparkmuseum een zaal vrijgemaakt van vrijwel dezelfde oppervlakte en vorm als de door Horta ontworpen winkelruimte. Werner Adriaenssens is goed vertrouwd met het onderwerp, aangezien hij zijn eindschrijftijdde aan Wolfers: "De zaal waar de meubelen vroeger waren tentoongesteld, was te klein. Een groot deel van het meubilair bleef dan ook jarenlang in het magazijn staan. De zaal waar ze nu zijn opgesteld, werd gerenoveerd, want deze stond al twintig jaar leeg. We kunnen

links

Gezicht op de toekomstige zalen tijdens de opbouw, begin oktober 2017.

onder

Victor Horta, interieur van de Wolfers-winkel, 1912, archiefphoto. © MRAH.

nu alle meubelen presenteren zoals ze vroeger waren opgesteld. We hebben een grondig onderzoek verricht naar de kleuren, zowel die van de stoffen waarmee de meubelen waren bekleed als die van het behang van de juwelierszaak. Het was echt detectivewerk. Dat ging van het bestuderen van een foto genomen tijdens de opening, in 1912, tot het ontdekken van een restje stof uit de Arenbergstraat en het lezen van krantenberichten over de opening, waarin de winkel werd beschreven. Zo hebben we ontdekt dat de muren bekleed waren met mauve zijde. We hebben die kleur dan ook gebruikt in onze zaal. De combinatie van het bruinrood van de mahoniehouten meubelen, het donkergroen aan de binnenkant van de vitrines en het mauve van de muren creëert een heel bijzonder effect! Ook de oorspronkelijke deuren van de juwelierszaak werden in de zaal geïntegreerd. De bezoeker zal zich dus echt bij Wolfers wanen, een van de chicste winkels van die tijd.” Om de werkzaamheden tot een goed einde te brengen, deed het museum een beroep op de meest bekwame vakmensen, zoals architecte Barbara Van der Wee. Deze doorknede restauratrice was eerder al aan de slag in andere door Horta ontworpen gebouwen, zoals het huis Van Eetvelde, de kleuterschool in de Sint-Gisleinsstraat, het Paleis voor Schone Kunsten en de woning met atelier van de meester zelf, waar thans het Hortamuseum in gevestigd is. “We wilden vermijden met dilettanten te moeten werken. Het was een bijzonder delicate opdracht, dus kozen we enkel voor echte deskundigen”, aldus Werner Adriaenssens. “Zo was er geen dossier meer voorhanden voor het in elkaar zetten van de meubelen. Horta

had een van schuiven en gewichten voorzien sluitingsmechanisme gebruikt voor de vitrines. Het was een zeer vernuftig mechanisme dat men niet kon zien vóór de vitrines uit elkaar waren genomen. We moesten dus heel voorzichtig te werk gaan, om het mechanisme niet te breken. Toen we alles weer in elkaar zetten, stelden we vast dat de toonbanken twee verschillende soorten versieringen vertoonden. Toen hebben we meteen ook begrepen dat de winkel twee afdelingen had. In de ene werden voorwerpen te koop aangeboden aan particulieren, in de andere aan groothandelaren.”

Nieuwe presentatie

De presentatie van de collecties in de gerenoveerde zaal werd op een heel andere manier aangepakt. In de nieuwe vitrines is plaats voor veel meer stukken en er werd ook een groot aantal nieuwe stukken aangekocht. Werner Adriaenssens: “Het ensemble van de juwelen werd aan het museum

De in 1909 ontworpen Wolfers-winkel was het laatste grote project van Victor Horta vóór de Eerste Wereldoorlog.

geschonken, dankzij de kleindochter van Philippe Wolfers, Janine Schotsmans-Wolfers, die werkte als conservatrice in ons museum. Ze is een jaar geleden overleden. Ze wilde dat een groot aantal stukken en het archief naar het museum ging. Dankzij de Koning Boudewijnstichting hebben we prestigieuze stukken kunnen aankopen, zoals het juweel genaamd 'De grote libel'. Op een schilderij in onze collectie, 'Portret van mevrouw Wolfers', is een ander prachtig juweel te zien. We hebben ook originele tekeningen van bijzonder goede kwaliteit kunnen aankopen. Die hebben gediend voor originele stukken." De stukken zijn tentoongesteld in drie groepen: de collectie art nouveau / art deco, de werken van Wolfers en een historisch overzicht van de sierkunstcollecties van het museum. Werner Adriaenssens: "In 1897 verplichtte de Belgische staat het museum hedendaagse sierkunst te kopen. Onze collecties werden daardoor verrijkt met prestigieuze stukken, zoals de befaamde kandelaars van Henry Van de Velde, alsook een wandlamp en een radiatorkast uit een kantoor, ontworpen in 1925 door Paul Iribe voor het paviljoen 'Ambassade de France', in Parijs, waar de beste ontwerpers van die tijd verzamelden, ter gelegenheid van de 'Exposition internationale des arts décoratifs et industriels modernes'. Ons museum bezit tal van stukken die nooit eerder zijn tentoongesteld, wellicht omdat ze niet voldoende naar waarde werden geschat." De aan de gebroeders Wolfers gewijde museumafdeling plaatst ook het talent van Philippe Wolfers als beeldhouwer voor het voetlicht. Als kers op de taart kon het museum eind september een tafeltje

aankopen dat Philippe Wolfers had ontworpen om zijn befaamde 'Gioconda'-servies op te presenteren. Het zal natuurlijk een plaats krijgen in de nieuwe zaal.

Reorganisatie

De kopie van de juwelierszaak Wolfers Frères maakt deel uit van een ruimere herschikking van de museumcollecties. De vleugel waarin de nieuwe zaal is gevestigd, aan de kant van de Nerviersstraat, moest oorspronkelijk onderdak bieden aan een museum voor sierkunst, dat een eigen ingang zou krijgen. Dat is er echter nooit van gekomen. In de loop der jaren werden de sierkunstcollecties verspreid over de museumzalen, op plaatsen die daar niet geschikt voor waren. Het bezoekerstraject was trouwens nogal chaotisch. Veel bezoekers kwamen er zelfs nooit achter waar de Wolfers-vitrines te zien waren! In de komende jaren worden alle sierkunstcollecties bijeengebracht in die vleugel, in een logische opstelling. Zo krijgt de bezoeker meteen een mooi overzicht van de evolutie van de sierkunst, van de Middeleeuwen tot de 20e eeuw. Wordt dus vervolgd ...

boven
Hanger 'Cygne et Serpents', 1899. Brons, diamant, robijn, opaal, parels. Collectie Koning Boudewijnstichting, in het depot van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel. © MRAH.

rechts
Firmin Baes, portret van Sophie Wolfers-Willstädter, 1903. Olieverf op doek. Collectie Koning Boudewijnstichting, in het depot van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel. © MRAH.

boven

Philippe Wolfers, juwelenkistje 'La Parure', 1905. Zilver, ivoor en halfedelstenen. Collectie Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel. © MRAH.

linksonder

Philippe Wolfers, broche 'Plume de Paon', 1898-99. Goud, diamant, opaal, opaline, amethyst. Collectie Koning Boudewijnstichting, in het depot van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel. © MRAH. Foto: Hugo Maertens.

rechtsonder

Philippe Wolfers, hanger 'Libellule', 1902-03. Goud, vensteremail, opaal, diamant, robijn, saffier, halfedelstenen. Collectie Koning Boudewijnstichting, in het depot van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel. © MRAH. Foto: Hugo Maertens.

Belangrijk patrimonium bewaard

Vele stukken die in de gereconstrueerde Wolfers-winkel opgesteld zullen zijn, werden aangekocht door de Koning Boudewijnstichting. Het gaat om acht unieke sieraden, drie beeldhouwwerken, een schilderij en dertien siervoorwerpen, maar ook om foto's, inventarissen en 129 ontwerptekeningen. Alles is afkomstig uit de persoonlijke collectie van Philippe en Marcel Wolfers, die steeds in hun bezit is gebleven. Enkele van de absolute topstukken van de hand van Philippe Wolfers zijn de iconische hanger 'Libellule' uit 1903, en de hanger 'Cygne et Serpents' uit 1899 die hij aan zijn vrouw schonk. Van Marcel Wolfers is er het ivoorsnijwerk 'Victoire à la Couronne

de Laurier' uit 1931, en de monumentale bronzen sculptuur 'Diane Chasseresse' uit 1930. Dankzij deze aankoop blijft dit unieke familiale patrimonium voor iedereen toegankelijk in België. Want het grootste deel ervan zal immers te bezichtigen zijn in de Wolfers-winkel. Ook de archiefstukken, waaronder correspondentie en een belangrijke fotocollectie, worden in het Jubelparkmuseum bewaard en ter beschikking gesteld.

Meer weten

Bezoeken

Opening van juwelierszaak
Wolfers Frères
Koninklijke Musea voor Kunst en
Geschiedenis
Jubelpark 10
Brussel
www.kmkg-mrah.be
29-11 t/m 30-12-2018